

הכל שוחטין פרק ראשון חולין

יג.

עין משפט נר מצוה

צא א"י מ"פ ס"א מהלכות פסולי מוקדשין הלכה ו' **צב** ב ג מ"י פ"ד מהלכות טומאת אהליון הלכה ו' **צד** ד ה ו מ"י שס ופ"א מהלכות פסולי מוקדשין הלכה ו' **צד** ז מ"י פ"א מהלכות פסולי מוקדשין הלכה ו' **צה** ח מ"י פ"ב מהלכות שחר אבות הטומאה הלכה ו' ופ"ד מהלכות שחיטה הלכה ו' טו ש"ע י"ד מ"ן ב ספ"ק ח' :

תורה אור השלם

1. ויחשש את בן הבקר לפני ה' והקריבו בני ישראל את הקדש על המזבח קרבן אשר פתח אהל מועד: ויקרא א ה ויבי תחבוחו ויזבחו שלמים לך לרצונכם תחבוחה: ויקרא יט ה :

קצו"ר

ברובו"ש וקצו"ר ש' חקיקים קטנים.

שיטה מקובצת

א' מדד בה אלא שלא עשה בה מעשה לשם כלי הונא וירדיו לתורת כל ואם בן דעת חשב: לא נראה בעיניו מקום הראשון פניו הסיד: א' אע"פ שנתכוין לכך לאחר העלאה הסיד ומה"ד אינו בכי יותן: ז' לא שנו אדקתני דאפילו מוכיחין: מוכיחין ואע"פ שלא פירש: א' הא דאמרין ששמועתי: ז' עולה מדרי' לצפון דקולא [הוא] ומכשרין [או דרבנן]: ח' גבי שחיטת עולה ומכשרין ליה: ט' ולחומרא כגון גבי היפק: י' דלשם עבודת כוכבים כותבין וה"נ: א' והרי גיטין שאין כותב בהן מחשבה:

רבינו גרשום

וניחא להו בטל שעליהן: זו לא צריך ליבעי לך. ודאי זו ו' לא קא מבטיח ליה (הא כי קא מבטיח ליה דאורייתא דרבנן כלומר [הא] דיש להן מעשה דאורייתא או מחשבתו נכרת מתוך מעשיו מדאורייתא אין לו כלומר כגון שהעלה פירותיו לגג מפני הכנימה וחיפן בהן: מניין למתעסק בקדשים שפסול. כלומר שנתכוון לחתוך שום דבר ושחט בקדשים חטאת או עולה אינו כשר עד שיתכוון לשחיטה שנו' ושחט את בן הבקר וגר'. אמר לו בן בדינו שחיטת קדשים צריכי כונה אלא לעכב שפסולין הם כיון דלא מכריז לשום שחיטה מגיל: חיל לרצונכם [תחבוחות] לדעתכם ובהו שאם חייב חטאת או אשם או עולה אין מקריבין אותו בע"כ אלא מכין אותו עד שיאמר רוצה אני: דלא כר' אליעזר דאי כר' אליעזר האמר סתם מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים כלומר דאסור אפי' בהנאה חקיקים קטנים:

מסורת הש"ס

א' [בפ"א יט. ט.] מכשרין פ"ו מ"א. א' לקמן ל': וזכום מן. מנחם ק"ה. ד' [בפ"א מ"א ליה ויח' בוצחם מ"א. ט.] [בפ"א: נכרי וכן לקמן. ו] [הטעם מנחם במוס' לעיל ג: ד"ה קסבר כותים וכו' ו'] [לקמן לח: קטן: וגיטין מה: ע"ז: לב: ע"ש. ח] [נשחא. יע"ד. ט.] [ט] [ויקרא יח, ו] [קדושין נט: ט.] [ב"מ כב. ט] [ויב: ד"ה אמר ליה. ט] [בס"א נכרי. וכן להלן. ט] [ש"ל מ"ז ע"ז] [רש"י ורי"מ. ט] [שבת מ"א. ט] [וע"פ מוס' וזכום מן. ד"ה מנין. ט] [ויניין הטעם מוס' לעיל ד. ד"ה מנחם ועיין מוס' גיטין יד. ומוס' קדושין מ"א. ט.]

הגהות הב"ח

א' רש"י ד"ה הרי הן וכו' אמרין: כי עיין פ' אלו מלאכות דף כב: ו' ד"ה אין בני וכו' והא מעשה דהעלאה לז':

הגהות מהר"ב

א' רש"י ד"ה מנין למתעסק בקדשים שהוא פסול וכו' אבל מתיקן לשם שחיטה בעלמא ככר. כי עיין ראש יוסף לפר"מ:

מוסף רש"י

למתעסק בקדשים. שחט קדשים ולא כוונה אלא למתעסק בדברים אחרים [ובח"ס מ"א. ו] ממתעסק מקבץ לתמוך דבר אחר ושחט בזה שחט דבר [מנחות ק"ה. ו] דו בדינו ה"א. דמנחם לטין דעמו [שם] רש"י וכו' ככר ידעו אמת ומיהו מנחם הוא דנקפא לן ולא עיבד [ובח"ס שם. ו].

רבינו גרשום

אמר ליה מחשבה גרידתא לא מבטיח לך ודורא אין מחשבתו מחשבה: ואחיה: לצפון ושחטת כלומר שחיטתך בצפון עכשיו מדאורייתא לצפון איכותו איכותך ליה כלומר לשום עולה שרינה לישחוט בצפון: או דילמא מקום דלא איתרמי ליה בדרום ומשום הכי אחיה לצפון ולא חשובה עולה: הא נמי אמר חז"ל וימנא למה למימר פסול אחרת. מפני הכנימה כלומר שרינה לשוחטין שחיו מרקובין ושוטחן לייבש: שישלטו בהן הרוח וירד עליהן טל אינו בכי יותן כלומר דלא נתכוון לשל ואנן בעינן לדעת. ואם נתכוון לכך ה"ו בכי יותן. כלומר אם נתכוון לטל [ומכשר] [ומכשר]. ואם נגזר שחטן טמאין דדמו כמו שנותן עליהן ממש. העלים לאלו אמר וכו': לא שנו דלא בכי יותן אלא שלא היפק בהן כשישחט דלא גלג דעיתוהו וניחא להו בטל שעליהן שלא היה מחשבתו נכרת מתוך מעשיו אבל היפק עליהן דעשו מעשה עכשיו יש מחשבתו נכרת מתוך מעשיו דגלו דעיתוהו

ואין לכן מחשבה. כגון מנחם לקליפת אגוז כמו שהיה וחסיד עליה למד או אפילו מדד זה אלא שלא עשה זה מעשה לשם כליא ואם בן דעת חשב עליהן טמאין במחשבה דתנן (כלים פ"ה מ"ט) כל הכלים יורדין לירי טומאתן במחשבה: **מחשבה גרידתא לא קא מבטיח ליה.** דשמייע ליה ה' **מחשבה ניכרת מתוך מעשיו.** לפי ראות עיניו אבל אין אנו יודעין אם עשה מעשה זה לשם מחשבה זו: **ואפסוהו לצפון.** ולא אמר על שם כך אני מוליכה לשם לפי שאינה כשרה בדרום: או דלמא מקום הוא דלא **איתרמי ליה.** לא נראה בעיניו מקום הראשון: **מפני הכנימה.** כוונתו שכלולים ועדשים כמו ותיה הכנס (שמות ח): **אין בני יוסף.** דלא ניחא ליה כהאי טל ולא הוה הכשר להורידן לירי טומאתן אם יגע בזה שחט לאחר זמן דבעינן כי יותן דומיא דכי יתן דניחא ליה: **ואם נסכוין לכך.** בן נשעת העלאה וכן לאחר מכאן קודם שיגב הטל מעליהם: **הרי הן בני יוסף.** דהכי א' אמרין בדוכתא אחריתי עודה הטל עליהן ושחט הרי הן בני יוסף ואע"פ שלא נתכוין קודם לכן אלא כשראה שמה: **העלום חס"ו.** מפני הכנימה: **אע"פ שנתכוין לכך.** לאחר שירד הטל מעליהם: **אין בני יוסף.** שאין מחשבתם מחשבה והכשר במחשבה תלי והא מעשה (ו) דעליה לאו מעשה הוא דמפני הכנימה העלום: לא שנו. ידלפלינו נתכוונו לא הוה כוונה: **אלא שלא היפק כן.** לאחר שירד הטל עליהם מלד זה כדי שיפול עליהם מלד אחר: **אבל היפק כן.** דמעשיו מוכיחין פאע"פ שלא פירש מחשבתו הואיל ויכר שדעמו לך הרי הן בני יוסף דאי נשפירש מחשבתו נשעת מעשה לא אטריך רבי יוחנן ללשמועין דהא כהדי תנן דיש להן מעשה: **הכי קא מיבעיא דאורייתא או דרבנן.** הא דאמרין ושושעתי מרבותי דמחשבתו ניכרת מתוך מעשיו הוה מחשבה כליה פירש נשעת מעשה: **דאורייתא היא.** ומכין ענה אפילו לקולא כגון צעין דלעיל כהדי עולה מדרום לצפון ומכשרי: או דרבנן. הא וחומרנא בעלמא הוא דלמור רבנן ניהו מעשה וכי היפק בהן ניהו הכשר אבל מדאורייתא לא הוה מעשה וגבי עולה דקולא הוא לא אמרו כן שלא אמרו חכמים בדברים להקל

מדברי תורה דנמאלו עוקרין אלא להחמיר ולעשות סייג: יש לכן **מעשה.** אם עשו מעשה מוכיח על מחשבתו ופירשו שעל דעת כן עושין וכדפרשין לעיל: **שהוא עולה לצפון** ופירש שמפני שדרום פסול לה הוא מביאה לצפון: **ויסיעו ליה מחשבה.** שחיטה גרידתא ופירש לשם עולה ושחיטה לאו מעשה מוכיח על המחשבה הוא שכל השחיטות שוות: **הכי קא מיבעיא ליה.** הא דתנן (כלים פ"ו מ"ט) גבי חקיקת אלון ורמון יש להם מעשה: **דאורייתא היא.** ומכין ענה גבי שחיטת עולה ומכשרין: או דלמא דרבנן הוא. וחומרנא הוא דלחמור רבנן לשוויה כלי ליעטמא אבל גבי עולה דקולא הוא לא: **מדרבנן יש לו.** ולחומרנא יוגבי היפק בזה דקדשין: **מדאורייתא אין לו.** וגבי צעין מיתרמא דעולה לא סמכין ענה: **מנין למתעסק בקדשים שהוא פסול.** כלומר מנין למתעסק שפסול בקדשים כגון שחיטה א' אבל נתכוין לשום שחיטה בעלמא כשר אלא שלא נתכוין יחא פסול: **לרצונכם שחטתם.** גמגמא [ע"פ] פריך פשיטא: **גמ' הא אמר.** לקמן בהשחט (נח): **דלפי' שחטה ישראל לזכר עובד כוכבים אסורה בהנאה שחטה עובד כוכבים:** **ר' אמי מחמי הכי שחיטה עובד כוכבים נבלה הא דמין לעבודת כוכבים.** במין ישראל קא מיירי. והך דוקא דמתניתין הכי דייק מינה ולסייעי למנא דברייתא ורבי אחי לא פליג אדרבי חייה דדלפי מתניתין דלא כרבי אליעזר אלא לא אטריך ליה למידק דממילא שמעינן לה דמדקרי ליה נבלה ש"מ מותרת בהנאה: **סנינא ליה דדלפי' וש"מ דהלכתא כברייתא דמדמייע ליה דוקא דמתניתין:** **שחיטה מין.** דישכרל וכו"ש דעובד כוכבים ואלו מתניתין מיהא צישראל קיימא מקדמא פירומי טבליים וצניו ממזרים: כקדו רעים שניו אומר היה רבי אליעזר פת כמי כשר חזיר במסכת צביעיה (פ"ח מ"א): **ספרי.** מורה נבליים וכתובים שכתב מין: **כספרי קוסמין.** נביאי העל דלשם עבודת כוכבים וכתבו והכי נמי אמרין במסכת גיטין (דף מה): **ספר תורה שכתבו מין ישרף:** **כניו**

חרש שוטה וקטן כו' פריך ויכח מעשה שלהן על מחשבתו דתנין תמן העלום חרש שוטה וקטן כו' וקלמ תימה מה מקשה דמתחלת סוגיא דריש מקראי דאין תרומתן תרומה דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה פרט לעובד כוכבים מאת כל איש פרט לקטן אשר ידבנו פרט לחרש שוטה (וקטן) ושחט אסמכתא בעלמא היא ומתוך שם ונשעת ללס תרומתכם את שכתבו זו מחשבה אין מעשה שלו מוכיח על מחשבתו ושחט כתבו זו מחשבה מעשה שלו מוכיח על מחשבתו פירוש כיון שעיקר תרומה במחשבה וקטן אין לו מחשבה לא מסתברא שזיכר המעשה על מחשבתו והדר פריך רבי יוסי קומי דשמואל והרי גיטין שאין כתבו יאזבו מחשבה ואין מעשה שלו מוכיח על מחשבתו דתניא הכל כשרין לכתוב את השטם ואפי' חס"ו ואמר רב הונא והוא שש פקח עומד על גביו כו' מתוך תמן זה כתוב זה מגרש הכא הוא החושב והוא המורס ותימה לר"י שצא למתן מגט אחרונה וזוה לא הקשה אלא הקשה מגט אחרונה דקטן יש לו מעשה ובלא ירושלמי יש לנו לדקדק בדברים הללו דכין דקטן יש לו מעשה להוכיח על מחשבתו לענין גט נמי ויעיל בלא גדול עומד על גביו (ו) (ולתרומה נמי ויעיל בגדול עומד על גביו):

בעא מיניה שמואל מרב הונא.

משמע שהיה שמואל קטן מרצ הונא וכן צריש גיטין (דף ה). וצ"י יש צרכין (פרקי טו): הוה ימצי רב הונא וחייל צר רב קמי שמואל משמע כחלמיד הישז לפני רבו וצפרק קמא דגיטין (דף יא): ימצי רב הונא קמי רבי ירמיה ורבי ירמיה חצירו של רבי יוצל הוה כדמומא נגדה (דף כג). צעא מיניה רבי ירמיה מרבי יוצל כו' עד כאן הביאו רבי ירמיה לרבי יוצל לירי גיטין ולא גמך ורבי יוצל תלמידו של רבי יהודה דהוה (משתמיט מיניה למיסק לארעא דישכרל ורבי יהודה תלמידו של רב ושמואל והיה קורא רבי ירמיה לרב הונא דרדקי (גיטין דף יא): ויש לומר דמרי רב הונא הוה ומיהו ההוא דערבין (דף טו): על כרחי תלמידו של רב הוה כדמומא תמס:

בנין למתעסק בקדשים שהוא פסול. פירש קנוטרס מתעסק בסקין להגזיה ולזרוק אותו וקשה דככה"ג אפילו בחולין פסול

לרבנן אפילו מתכוין לחתיכה כגון לנענא בכותל כדמומא בפרק ב' (לקמן לז). עד שיתכוין לחתיכת סימנין וגרלה דהא מתעסק בקדשים היינו דמתכוין לחתיכת סימנים ולא לשם זביחה דבחולין כשר וצדקשין פסול ועוד יש מתעסקין שסבור שהוא חולין ושחטו דפסול מטעם מתעסק דאמרין בוצחים בסוף פרק ב"ש (דף מו): דמשום חולין פסולה ותרווייהו מושחט את בן הבקר נפקא"ש: **פ"יתן פת בותי.** צפיריך דרבי אליעזר (פ' נח) יש דעורא וזרובל בן שאלתיאל ויהושע בן יהוהדק נידו אותו בשלש מאות כהנים ובשלש מאות תינוקות ובשלש מאות ספרי מורה והיו חוקעין והלויים משוררים ומסיימים זה מכאן אמרו כל האוכל פת כותי כליא אוכל כשר חזירי:

נכרים הבקר וגר'. אמר לו בן בדינו שחיטת קדשים צריכי כונה אלא לעכב שפסולין הם כיון דלא מכריז לשום שחיטה מגיל: חיל לרצונכם [תחבוחות] לדעתכם ובהו שאם חייב חטאת או אשם או עולה אין מקריבין אותו בע"כ אלא מכין אותו עד שיאמר רוצה אני: דלא כר' אליעזר דאי כר' אליעזר האמר סתם מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים כלומר דאסור אפי' בהנאה חקיקים קטנים: